

Romantika és közepszer

(Varsói filmlevél)

Tagadhatatlan, hogy a lengyel filmgyártás utolsó két-három éve nem tartozik a legsikerültebbek közé. Néhány kellemes meglepetéstől — főleg Krzysztof Zanussi filmjeitől — eltekintve, nem sok a dicsekedni valónk.

Az évi 24—26 film gyártása 20-ra esett vissza, ami egy 33 milliós lakosú országban bizony kevés.

Hosszú ideje nem volt olyan látványos sikerünk, mint amilyen *A kereszties lovagok* (Krzyszacy) és *A kis lovag* voltak; több érdekes filmünk csupán presztizs-sikert aratott.

Ezek közül elsősorban a híres író, Tadeusz Konwicki művéből, saját rendezésében készült *Olyan messze és olyan közel* című filmet kell említeni. De ez is inkább valamiféle szürrealista álom, mint egy érthető alkotás, főleg az idegenek számára.

Mint Konwicki minden filmje, ez

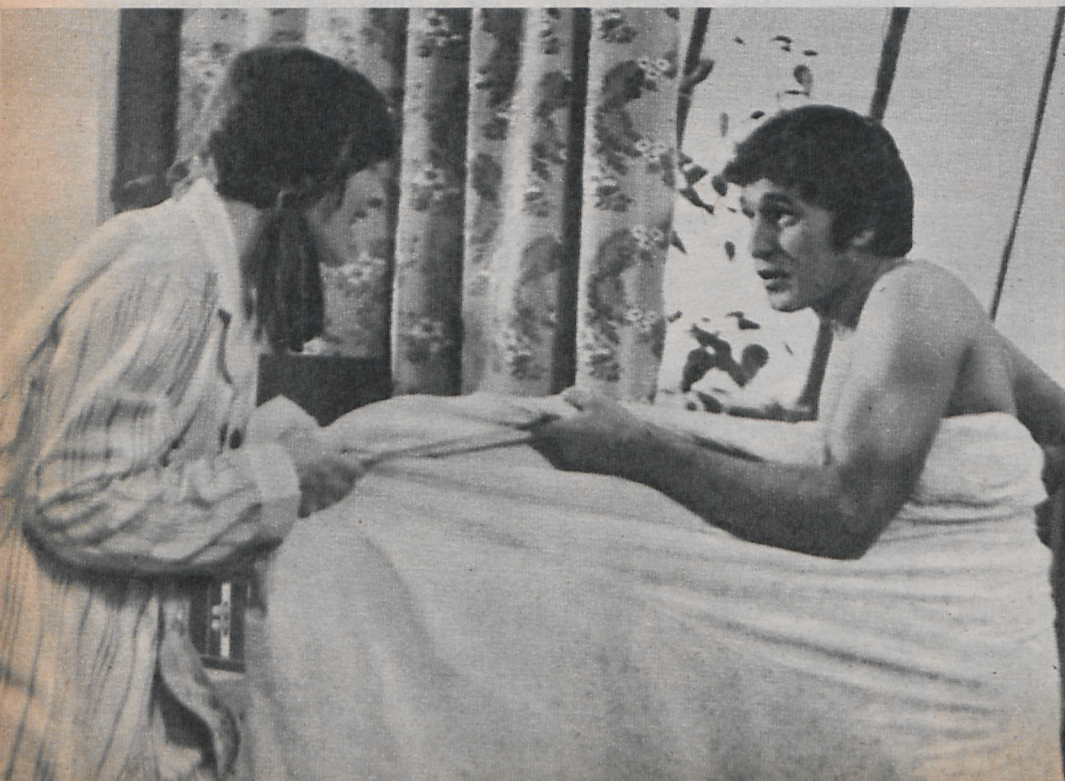
is saját életének egyik variációja, az ő sajátos egyéni látásmódjában, amelyet talán csak a közeli barátok értenek. Dehát kinek van egymillió barátja? Ahhoz ugyanis, hogy egy film Lengyelországban „behozza” a költségeit, legalább egymillió nézőt kell vonzania.

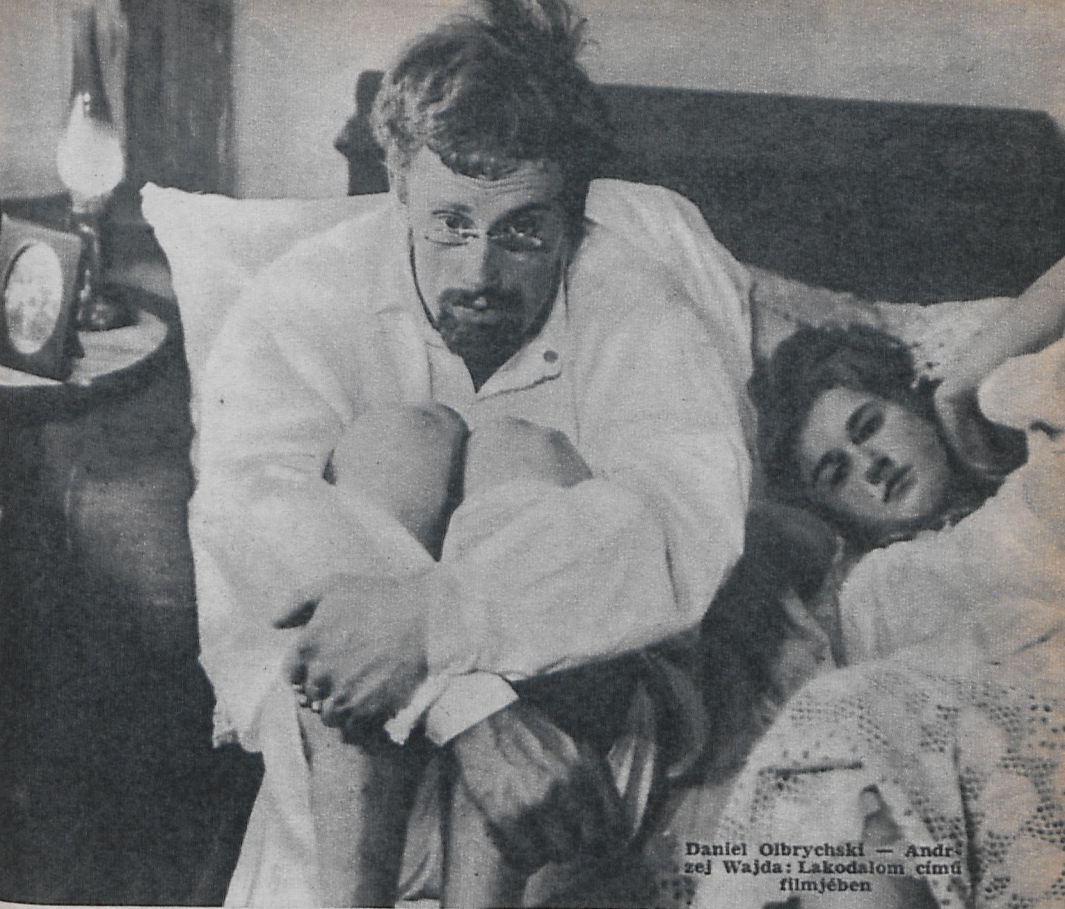
Bár jól tudom, hogy hazámban és a többi szocialista országban a bevétel másodlagos szerepet játszik, véleményem szerint mégis: a filmeknek nem szabad elszakadniuk teljesen a valóságtól és segíteniük kellene abban, hogy az emberek világosabban lássanak és éljenek. Nem beszélve arról, hogy örömmel fogadnánk néhány sikerült vígjátékot is.

Nos, az 1972-ben készült lengyel filmek közül kevés olyat találunk, amelyek a fenti kívánalmaknak megfelelnek.

A mozinézők legnagyobb része (Lengyelországban 75 százalék) fiatal. Ebből következik, hogy a filmeknek elsősorban ehhez a fiatal közönséghez kellene szólniuk. Volt

Jelenet Roman Zaluski: *A szerelem anatómiája* című filmjéből

Daniel Olbrychski — Andrzej Wajda: *Lakodalom* című filmjében

egy-két ilyen, mint például Stanislaw Rozewicz munkája: *Az üveggyölyő*. De a film szépségein kívül úgy szólván semmit sem árult el a lengyel ifjúságról. Ezzel szemben Janusz Morgenstern filmje: *Meg kell ölni ezt a szerelmet* az előbbinél kicsit érthetőbb konfliktusokat tár fel. Két fiatal szerelmes: egy fiú és egy leány egyetemre szeretne menni, nem sikerül bejutniok. Elég erős-e a szerelmük ahhoz, hogy legyőzze ezt a csalódást?

A *baleset* című film (rendező Jan Lomnicki, forgatókönyvíró Skolimowski) hőse egy fiatalember, aki mindenáron egy kocsit és egy barátját akar megszerezni magának. Kocsit lop — a barátnője viszont meghal egy általa okozott balesetben. Tipikus-e az ilyen magatartás, hülígán-e a főszereplő? — a film alkotói adások maradnak a felelettel.

Kétes dicsőség számunkra, hogy megszületett az első erotikus len-

gyel film is meglehetősen merész jeleneteivel. Rendezője Roman Zaluski, *A szerelem anatómiája* a harmadik filmje. Kétségtelen, a filmet jól megcsinálták, a szép Barbara Brylska és a tehetséges Jan Nowicki jól is játszanak és a merész jelenetek is eléggé diszkréttek. Mindent egybevetve azonban ez is csak egy átlagfilm.

Egy ambiciózus kezdő Edward Zebrowski az alkotója egy meglehetősen problematikus filmnek: *A megmentés*. A film egy kórházi teremben játszódik, ahol rákos betegek fekszenek, s mindegyiknek el kell készülnie arra, hogy egyik napról a másikra meghal. Hőse egyébként egy biológus professzor, aki tökéletesen tisztában van a helyzetével. A film hangulata rendkívül nyomasztó, bár Zbigniew Zapasiewicz ragyogóan játszik. Minden szépségével együtt ez a film sem a széles közönségnek való.

Andrzej Lapicki és Gustaw Holoubek — Tadeusz Konwiczki:
Olyan messze és olyan közel című filmjében

Feltehetően hasonlóképpen nem közönség-film Antoni Krauze *Az isten jelöltje* című ambiciózus munkája. A cselekmény hőse egy fiatal, tehetséges nő, akinek nincs szerencséje, három vizgán is megbukik és nem tud bejutni a színházi főiskolára. Különböző nehézségekkel kelene megküzdenie, hogy megtalálja helyét az életben. A film szép, nagyon modern, csupa fiatal tehetséges szereplővel, de kétlem, hogy közönségsikere lesz.

A kifejezetten rossz filmekről ezúttal engedtessek meg, hogy ne szóljak.

De még néhány sort a jobbakról. Elsőnek említeném az Ewa és Czesław Petelski közös rendezésében készült *Kopernikus-t*, amely színes, szélesvásznú. A filmet *Kopernikus* születésének 500. évfordulójára készítették. Bár itt-ott nehézkes és túlságosan pompázatos, az operatőri munka gyönyörű és emlékeztetek azok a jelenetek, amelyben felidézik a nagy lengyel tudós ideológiai és tudományos harcait. *Kopernikus* Andrzej Kopiczynski alakítja.

Mégis azt hiszem, hogy az 1972—73-as év nagy lengyel filmművészeti eseménye a híres lengyel író Stanisław Wyspianski munkájából készült *Lakodalom*, Andrzej Wajda rendezésében. De mint ahogyan a magyar *Petőfi '73* című szép film is elsősorban a magyar fiatalságnak készült, alig hiszem, hogy Wajda filmje a maga teljes szépségében bárhol is úgy élvezhető lenne, mint Lengyelországban: a „lengyel romantika” korszakát elveníti fel, amelyet a mi középiskoláinkban tanítanak, de amelyet külföldön rosszul ismernek.

Ezzel együtt a film csodálatosan szép, Wajda közismert dinamizmusával rendezve mintegy húsz kiváló lengyel színész közreműködésével. De vajon ez a film mond-e valamit a külföldieknek, érthet-e el sikert külföldön is? Reméljük, igen. Hiszen minden filmművészet, ahhoz hogy a felszínen maradjon, évente legalább két-három nagy művet kell, hogy termeljen. Wajda filmje az 1973-as év kezdetén, úgy érzem egyike az ilyen remekműveknek.

LÉON BUKOWIECKI